

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Кафедра економічної теорії

С И Л А Б У С
навчальної дисципліни
«Регіональна економіка»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень
Ступінь вищої освіти – бакалавр
Галузь знань – 05 «Соціальні та поведінкові науки»
Спеціальність – 051 «Економіка»
Освітня програма / спеціалізація – «Бізнес-економіка»
Статус дисципліни – за вибором студента
Рік набору – 2018, 2019

Викладач – Тернова Ірина Анатоліївна,
к.е.н., доцентка, доцентка кафедри
економічної теорії

12 червня 2020 р.

Харків – 2020

Силабус навчальної дисципліни «Регіональна економіка» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» спеціалізації «Бізнес-економіка» фінансово-правового факультету. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. 9 с.

Розробник

Тернова Ірина Анатоліївна – доцентка кафедри економічної теорії,
кандидатка економічних наук, доцентка

Гарант освітньої програми

Шевченко Людмила Степанівна – завідувачка кафедри економічної теорії,
докторка економічних наук, професорка

Затверджено на засіданні кафедри економічної теорії
(протокол № 10 від 12 червня 2020 р.)

Завідувачка кафедри Л. С. Шевченко Л. С. Шевченко

Дані про викладача

Назва навчальної дисципліни	Регіональна економіка
Вид навчальної дисципліни	За вибором студента, належить до навчальних дисциплін загальної фахової підготовки
Викладач	Тернова Ірина Анатоліївна, к.е.н., доцентка, доцентка кафедри економічної теорії НЮУ імені Ярослава Мудрого
Контактний телефон	+38 050 988 82 77
E-mail	ternova@karazin.ua , econom_theory@ukr.net
Консультації	Понеділок – 13:00 – 14:00 Центральний корпус НЮУ, а. 224-225.
Онлайн консультації у Facebook:	Business Economics. Актуальна освіта в НЮУ імені Ярослава Мудрого: https://www.facebook.com/groups/701530796898235/ ; Consulting forever: https://www.facebook.com/groups/1429039653865820/ ;

Анотація навчальної дисципліни

Розкривається сутність становлення регіональної економіки як науки. Визначається роль регіону в системі територіального поділу праці. Аналізується трудовий потенціал регіонів України, процеси урбанізації та розвитку регіональних метрополій. Розглядається природно-ресурсний потенціал регіонального розвитку, довкілля та екологія. Розкривається структурна трансформація економіки України та її регіональні особливості. Вивчається конкурентоспроможність регіонів і територіальних громад на основі ключових драйверів багатофакторної продуктивності. Аналізуються тенденції розвитку сільського господарства, промисловості, малого та середнього підприємництва, інфраструктурного забезпечення регіонів. Досліджуються сучасні тренди сфери інновацій та трансферу технологій, розвиток міжрегіонального і транскордонного співробітництва. Особлива увага приділяється інструментам державної регіональної політики та моніторингу та оцінці регіонального розвитку на засадах формування згуртованої країни в соціальному, економічному, екологічному та просторовому вимірах.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – поглиблення та розвинення знань щодо науково-методологічних засад функціонування соціально-економічних систем регіонів, узгодження загальнодержавної і регіональних політик та інтересів, ресурсного забезпечення та організаційно-економічних механізмів комплексного соціально-економічного розвитку регіонів з урахуванням впливу національних та глобальних чинників.

Завдання:

- формування системи теоретичних знань щодо становлення регіональної економіки і просторового розвитку.
- засвоєння теорій і моделей регіональної економіки та просторового розвитку;
- формування передумов та закономірностей соціально-економічного розвитку регіонів;
- формування компетентностей щодо визначення оптимальних способів та напрямів використання наявних ресурсів, демографічного потенціалу, ринку праці визначення рівня регіонального людського розвитку;
- усвідомлення особливостей формування сучасної регіональної політики та

розвитку територій в Україні;

- оволодіння науковими підходами та практичними методами щодо аналізу конкурентоспроможності регіонів і територіальних громад;
- вивчення концептуальних засад державної регіональної політики та інтеграційних процесів в країні;
- набуття знань та професійних компетентностей щодо використання переваг регіону і підбору конкретних засобів та інструментів для належного управління продуктивними силами регіону.

Місце навчальної дисципліни у структурі освітньо-професійної програми.

Міждисциплінарні зв'язки

Пререквізити: «Економічна теорія», «Макроекономіка», «Історія економіки та економічної думки», «Менеджмент», «Економічна політика», «Фінансова система».

Кореквізити: «Національна економіка», «Міжнародна економіка», «Економічна статистика», «Прийняття управлінських рішень».

Постреквізити: «Бізнес-планування», «Економіка та організація інноваційної діяльності», «Економіка та організація інвестиційної діяльності», «Бізнес-проектний аналіз».

Очікувані результати навчання здобувача вищої освіти

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати такі результати навчання:

- пояснити основні терміни, визначення і поняття, що стосуються розуміння сутності регіональної економіки;
- розкрити закономірності, принципи та фактори розміщення продуктивних сил та формування економіки регіонів;
- обґрунтувати особливості структурних трансформацій економіки України та її регіональних особливостей;
- здійснити пошук, збирання, обробку та аналіз інформації щодо регіонального розвитку;
- використовувати нормативні та правові акти інституційного забезпечення регіонального розвитку в Україні;
- застосувати інструментарій програмування стратегій регіонального розвитку та процесів децентралізації;
- аналізувати програми економічного та соціального розвитку регіону;
- оцінити конкурентоспроможність регіонів і об'єднаних територіальних громад;
- розробити заходи поліпшення управління регіональним розвитком;
- сформулювати пропозиції щодо шляхів зміцнення конкурентних позицій регіонів, міст і територіальних громад.

Розклад занять з навчальної дисципліни на 2020/2021 н.р. для студентів денної форми навчання

Тиждень	Теми лекцій	Теми практичних занять	Теми самостійної роботи (есе або рефератів)
1.	1.1. Теорії і моделі регіональної економіки та просторового розвитку. 1.2. Еволюція закономірностей, принципів та факторів розміщення економічних, соціальних, природних		

	об'єктів.		
2.	2. Регіон у системі територіального поділу праці		
	3.1. Демографічний потенціал. Міграційна ситуація в регіонах України. Ринок праці.		
3.	3.2. Доходи населення. Регіональний людський розвиток.	1.1. Теорії та моделі регіональної економіки та просторового розвитку. <i>Література:</i> 1- 4; 5 - 7; 9.	Штандортні теорії просторового розвитку.
4.	4. Урбанізація. Розвиток регіональних метрополій в Україні.	1. 2. Обґрунтування вибору та розміщення оптимальних форм просторової організації бізнесу, просторове проектування об'єктів інвестиційної та інноваційної інфраструктури. <i>Література:</i> 1- 4; 5 - 7; 9.	
5.	5. Природно-ресурсний потенціал регіонального розвитку. Довкілля та екологія.	2. Регіон у системі територіального поділу праці. <i>Література:</i> 1 - 4; 5 - 7; 9; 14.	«Зелений» тренд структурних змін у регіонах України.
6.	6.1. Структура економіки регіонів, особливості структурних пропорцій економіки регіонів України, економічна концентрація.	Колоквіум	
7.	6.2. Розвиток сільського господарства, промисловості малого та середнього підприємництва.	3.1. Демографічний потенціал. Міграційна ситуація в регіонах України. Ринок праці. <i>Література:</i> 1-2; 4; 8; 14.	
8.	7. Інфраструктурне забезпечення регіонів.	3.2. Доходи населення. Регіональний людський розвиток. <i>Література:</i> 2 - 4; 8; 14; 15.	Цифровізація промисловості, як ключовий фактор успіху розвитку регіону
9.	8. Сфера інновацій та трансферу технологій.	4. Розвиток українських метрополісів. Рейтинг індексу якості життя. <i>Література:</i> 1 - 4; 14; 15.	Розвиток «розумних міст»: майбутнє чи реальність у Вашому регіоні?
10.	9. Розвиток міжрегіонального і транскордонного співробітництва.	5. Природно-ресурсний потенціал регіонального розвитку. Довкілля та екологія. <i>Література:</i> 1- 4; 5 - 7; 9; 14.	
11.	10. Державна регіональна політика. Інститути та інструменти державної регіональної політики.	Колоквіум	
		6.1. Структура економіки регіонів, особливості структурних пропорцій економіки регіонів України, економічна концентрація. <i>Література:</i> 1- 4; 14.10 - 14.	Функціонування об'єднаних територіальних громад Вашого регіону: проблеми та перспективи розвитку.
12.	11. Моніторинг і оцінка регіонального розвитку.	6.2. Аналіз тенденцій розвитку сільського господарства, промисловості малого та середнього підприємництва. <i>Література:</i> 2 - 4; 8; 9; 14.	
		6.3. «Розумна спеціалізація» (Smart Specialization). Аналіз кластерної співпраці в промисловості. <i>Література:</i> 2 - 4; 14.	
13.	12. Фінансування	7.1. Аналіз основних тенденцій	

	регіонального розвитку.	інфраструктурного забезпечення регіонів України. <i>Література:</i> 2 - 4; 14.	
		7.2. Розвиток «розумних міст» («Smart City», «Smart City Lab», «Smart Cities & Smart Communities») в регіонах України. <i>Література:</i> 1 - 4; 8; 14.	
14.		8. Сфера інновацій та трансферу технологій. <i>Література:</i> 1 - 4; 8; 14.	Регіональна бізнес-інкубація стартапів: досвід і перспективи розвитку.
		9.1. Аналіз зовнішньоекономічної та інвестиційної діяльності регіонів. <i>Література:</i> 1-4; 13.	Конкурентне позиціонування регіонів з врахуванням сучасних викликів суспільно-економічного розвитку. Рейтинг Doing Business.
15.		9.2. Розвиток міжрегіонального і транскордонного співробітництва. <i>Література:</i> 1 - 4; 5; 6; 8; 13.	
		10.1. Характеристика процесів децентралізації в Україні різних ієрархічних рівнів (громад, міст, районів, регіонів). <i>Література:</i> 1 - 4; 8; 14.	
16.		10.2. Аналіз регіональних стратегій розвитку. <i>Література:</i> 1 - 4; 14.	Стратегічні цілі розвитку Вашого регіону на період до 2027 року.
		11.1. Соціально-економічні показники розвитку регіонів. <i>Література:</i> 1-4; 14.	
17.		11.2. Моніторинг динаміки щорічної оцінки соціально-економічного розвитку регіонів: <i>Література:</i> 1-4; 14; 15.	
		12. Фінансування регіонального розвитку. <i>Література:</i> 1-4; 14; 15.	Особливості управління фінансами територіальних громад та міжбюджетні відносини в умовах реалізації адміністративно-територіальної реформи.

Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів здійснюється у таких формах:

- опрацювання нової наукової та навчальної літератури, статистичних даних та бухгалтерської звітності підприємств, матеріалів експертно-аналітичних центрів тощо;
- робота над кейсами з питань регіонального розвитку;
- виконання практичних завдань, самотестування;
- написання есе та рефератів;
- підготовка тез доповідей на науково-практичні конференції;
- участь у конкурсах студентських наукових праць;
- підготовка до практичних занять, колоквиумів та заліку.

Інформаційне забезпечення курсу

Нормативно-правові акти

1. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. Дата оновлення: 07.02.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 03.12.2019).
2. Про засади державної регіональної політики: Закон України від 5 лют. 2015 р. № 156-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 13. Ст. 90. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19.5>. (дата звернення: 12.06.2020).
3. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року: Постанова КМУ від 6 серп. 2014 р. № 385, із змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ від 20 груд. 2017 р. № 1089. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF> (дата звернення: 12.06.2020).
4. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року: проект постанови Кабінету Міністрів України. URL: <https://www.minregion.gov.ua/base-law/grom-convers/elektronni-konsultatsiyi-z-gromadskistyju/proekt-postanovi-kabinetu-ministriv-ukrayini-pro-zatverdzhennya-derzhavnoi-strategiyi-regionalnogo-rozvitku-na-period-do-2027-roku/>.

Література

5. Голюков А. П. Регіональна економіка та природокористування: навч. посіб. / за ред. А. П. Голюкова. 2-ге вид. Київ: ЦУЛ, 2011. 352с.
6. Дадашев Б. А., Гордієнко В. П., Обливанцов В. В. Регіональна економіка: структурно-логічний навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2014. 202 с.
7. Іщук С. І., Гладкий О. В. Регіональна економіка: Теорія. Методи. Практика: підруч. Київ: Знання, 2013. 447 с.
8. Латинін М. А. Державна економічна політика регіонального розвитку: навч. посіб. / за заг. ред. д.держ.упр., проф. М. А. Латиніна, д.е.н, проф. В. Б. Родченка. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2016. 420 с.
9. Мартусенко І. В., Погрішук Б. В. Регіональна економіка: підруч. для студентів ВНЗ. Тернопіль: Крок, 2015. 626 с.
10. Тернова І. А. Галузево-секторальні особливості реалізації політики регіонального розвитку. Державна економічна політика регіонального розвитку: навч. посіб. / за заг. ред. д.держ.упр., проф. М. А. Латиніна, д.е.н, проф. В. Б. Родченка. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2016. С. 383 -397.
11. Тернова І. А. Особливості узгодження секторального та просторового розвитку регіонів. *Ефективна економіка*. 2014. № 6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3943>
12. Тернова І. А. Зміни виробничої структури регіонів України як чинник зміцнення їх конкурентоспроможності. *Економічний простір*. Дніпропетровськ: ПДАБА, 2015. № 97. С. 79 – 86. URL: [\[PDF\] irbis-nbuv.gov.ua](#)
13. Тернова І. А. Оцінка рівня соціального та економічного розвитку України в умовах глобалізації. *Соціальна економіка*. 2017. №2. Вип. 54(2). С. 62-71.
14. Офіційний сайт «Децентралізація». URL: <http://decentralization.gov.ua/region> (дата звернення: 12.06.2020).
15. Розрахунок індексу регіонального людського розвитку. URL: <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diynosti/regional-dev/derzhavna-rehional-na-polityka/monitorynh/monitorynh-monitorynh/>

Вимоги викладача

Студенти *повинні*: активно працювати на практичних заняттях, обговорювати кейси, мати здатність самостійно вирішувати практичні завдання та ситуаційні задачі, готувати доповіді та обговорювати результати сучасних досліджень тенденцій регіонального розвитку, застосовувати сучасні технології та методики аналізу

конкурентоспроможності регіонів і територіальних громад. Пропущені практичні заняття відпрацьовуються.

Студентам *рекомендується*: брати участь у *Facebook* лекторіумі та *Facebook* тренінгах, наукових конференціях, конкурсах наукових праць, роботі наукового гуртка кафедри, написанні наукових статей і рефератів.

Викладач *бере до уваги* інші навчальні та наукові здобутки студента, що підтверджені документально (грамоти, дипломи, сертифікати тощо).

Обов'язковою вимогою є дотримання студентами норм «Кодексу академічної етики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого» (https://nlu.edu.ua/files/norm_doc/kodeks_academichnoyi_etyky.pdf).

Під час аудиторних занять прошу використовувати мобільні телефони тільки у навчальних цілях (наприклад, для перегляду презентацій лекції). Дозволяється користуватися ноутбуками і планшетами для ведення конспектів лекцій та відстеження потрібної інформації. Можна приносити із собою питну воду. В разі нагальної потреби можна виходити з аудиторії, не заважаючи при цьому викладачу та іншим студентам.

Контрольні заходи результатів навчання

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Регіональна економіка» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань студентів передбачає:

– контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких *засобів*: усне, письмове або експрес-опитування, виконання тестових завдань, розв'язання практичних завдань або задач, захист кейсу, підготовка і захист реферату за ініціативи студента, реєг review, контрольна робота. За результатами практичних занять із кожного з трьох модулів розраховується середньоарифметична кількість балів (максимальна оцінка – 10 балів), що включається до підсумкової оцінки знань;

– контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на колоквіумах. Проводяться два колоквіуми. Максимальна оцінка з кожного колоквіуму становить 30 балів.

Протягом семестру студенти виконують завдання для *самостійної роботи* (підготовка усної доповіді, презентації, есе, реферату тощо). Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 10.

Формою *підсумкового контролю* знань студентів з дисципліни є залік, що виставляється на основі результатів поточного контролю та виконання завдань самостійної роботи. Мінімальна кількість балів, за якої студент отримує залік, становить 60 балів.

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів

Поточний контроль					Самостійна робота студентів	Разом
Практичні заняття			Колоквіуми			
Модуль № 1	Модуль № 2	Модуль № 3	Колоквіум № 1	Колоквіум № 2		
max 10	max 10	max 10	max 30	max 30	max 10	max 100

Шкала підсумкової оцінки знань студентів

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною	Оцінка за 100- бальною шкалою, що використовується в

		шкалою	НЮУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	5	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	4	80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3	70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
F	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перекладати	2	35 – 59
FX	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		0 – 34